

Altıncı Konuşma

İstedığımız Nübüvvet Modeli Üzerine Raşidi Hilafet, Bu Modelde Veraset Yoktur.

Mühendis Usame es-Suveyni - Kuveyt Vilayeti

Çağımız nesilleri, İslam'ı vahyedildiği şekliyle uygulayan bir İslam devleti hususunda farkındalık sahibi olamadılar. Bu farkındalık yoksunluğu tam 100 yıl devam etti. Bu nedenle, İslami bir yönetim tasavvurunu mevcut durumdan etkilenmiş zihinlere yaklaştırmak büyük ölçüde zor bir hal almıştır. Demokrasiler, monarşiler, ulus devletler ve diğer toplumsal, ekonomik vb. hali hazırda gördüğünüz siyasal modellerin dışında yönetim olgusunu kavramak elbette kolay olmayacaktır. Bu buğulu ortam içinde, Müslümanların şeriat ışığında hakikatini idrak etmeye muhtaç oldukları yönetim modeli üzerinde durmayı istedim. Krallık ve veraset sistemini kastediyorum.

Esasi bir konu olarak, diyorum ki: yönetim ve otorite esas itibariyle ümmete aittir. Şeriat hükümlerinin uygulanması hususunda muhatap alınan ümmettir. Kuran-ı Kerim'de yönetim ve otorite hakkında onlarca ayet inmiştir. Bunlar çeşitli tafsilatları ile birlikte Müslümanlara Allah'ın indirdikleri ile yönetmeyi emretmektedir. Allah Sübhânehû ve Teâla şöyle buyurmuştur. **“Hırsızlık yapan erkek ve kadının ellerini kesin.”**, **“Zina eden kadın ve erkeğin her birine yüz değnek vurun.”**, **“İnsanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmedin.”**, **“Ey iman edenler! Kâfirlerden yakınınızda olanlara karşı savaşın ve onlar (savaş anında) sizde bir sertlik bulsunlar. Bilin ki, Allah sakınanlarla beraberdir.”**, **“Ey akıl sahipleri, kısısta sizler için hayat vardır.”**, **“Ey iman edenler. Akitlerinize vefalı olun.”** vb.

Ümmetin bu hükümleri sahada uygulaması için İslam geldi ve ona şeri uygulama metodunu beyan etti. Yani; Müslümanların İslam'a dayalı bir devlet kurmaları ve şeriatı tatbik etmesi hususunda kendisine işitip itaat edecekleri içlerinden bir yönetici seçmelerini beyan etti.

Yani İslami sistemde yönetici, şeriatın uygulanmasında ümmetin temsilcisidir ve otorite kesinlikle ümmete aittir. Bu, İslam'da yönetimin kurallarından biridir ve şeriatın alınmış bir kuraldır. Devlet başkanlığı makamına sadece ümmetin veya çoğunluğunun seçimi ile gelinir. Kaynaklar halifenin otoriteyi sadece bu beyat yoluyla aldığını gösterir. Rasul Sallallâhu Aleyhi Vesellem şöyle buyurmuştur. **“Kim bir imama biat edip elini sıkar ve kalbinin meyvesini verirse (rıza gösterirse)..”**, yine **“Bizler, zorda ve kolaylıkta işitme ve itaat etmek ve emir sahipleriyle çekişmemek üzere Rasul Sallallâhu Aleyhi veselleme beyat ettik.”**

Şeriat halifenin seçimini beyat koşuluna bağlamış, beyatı da belirli bir grubun veya ordu, liderler, siyasi partiler, siyasiler gibi herhangi bir kliğin değil bilakis Müslümanların halifeye verdiği bir uygulama olarak beyan etmiştir.

Rasul Sallallâhu Aleyhi vesellemeden sonra râşid halifelerin devlet başkanlığı bu şekilde, insanlardan alınan beyatla gerçekleşmiştir. Ebu Bekir kendisine biat edilmeden halife olmadı. Ömer, sahabeye danıştıktan ve onlar razı olduktan sonra Ebubekir'i aday gösterdi. **“Size bir halife bıraksam (önersem) razı olur musunuz? Allah'a andolsun ki ne yakınlık gözettim ne de bu konuda gerektiğince düşünmekten üşendim.”** Ömer Radıyallahu Anh Ebu Bekir Radıyallahu Anhın önermesi ile değil, bilakis Ebu Bekir'in vefatının ardından insanların

kendisine beyat etmesi ile halife olmuştur. Keza Osman ve Ali Radıyallahu Anhum da bu şekilde halife olmuşlardır.

Şeriatın hükmü, Halife nasp etmeyi bir tek yolla sınırlandırmıştır. Bu da Müslümanlar tarafından biat edilmesidir. Örneğin yönetimin gasp edilmesi, dış güçlerin desteğiyle alınması veya hanedan içinde veraset şeklinde dönmesi gibi ümmetin biat etme hakkını kullanamaması halinde, otorite ümmetten koparılmış olmaktadır.

Nitekim hilafet sözleşmesi diğer tüm sözleşmeler gibi, yalnızca iki taraf arasında karşılıklı rıza ve seçim ile gerçekleşebilecek bir sözleşmesidir. Bu sözleşmenin taraflarından birisi ümmet diğer halifedir. Bu bir yönetim sözleşmesidir. Batıl akitlerde olduğu gibi bu taraflardan birisi olmadığında sözleşme batıl olur ve yönetici meşru bir yönetici olmaz. Aksine yönetimi gasp etmiş kabul edilir. Ve hakkında yönetimi gasp etme ile ilgili hükümler uygulanır.

Kesinlikle otorite ümmete aittir. Ve bu mesele o kadar tehlikeli ve bir o kadar da önemlidir ki, bu suç işlendiğinde ölüme varan cezası vardır. Ömer Radıyallahu Anhın şu sözü bunu teyid etmektedir. “Kim Müslümanlarla meşveret yapmaksızın kendisinin ya da bir başkasının emîrliğine çağırırsa onu öldürmenizden başka bir şey size helal olmaz.” Ve altı kişilik şura heyetine söylediği söz de bunu teyid etmektedir. “Sizden biriniz Müslümanlarla meşveret yapmaksızın emirlik iddiasında bulunursa onun boynunu vurun.”

Beyat uygulamasını kötüye kullanma belirtilerini hissettiklerinde önde gelen sahabelerin tepkileri açık ve şiddetli olmuştur. Buna büyük bir kararlılıkla karşı çıkmışlardı. Ve bunu münker olarak değerlendirmiş ve muhalefet etmişlerdi.

Abdurrahman b. Ebu Bekir, oğlu Yezidi veliaht tayin etmek istediğinde Muaviye’ye şu tepkiyi vermişti. “Vallahi sen oğlunun meselesinde seni Allah’a havale etmemizi istiyorsun. Ama Allah’a andolsun ki, biz bunu yapmayacağız. Vallahi bu meseleyi ya Müslümanlar arasında şuraya götürürsün, ya da biz onu sana savaş açarak Müslümanların istişaresine götürürüz.”

Mervan b. Hakem Yezid’e “Raşid Halife Ebu Bekir’in sünneti üzerine” beyat etme iddiasında bulunduğu Abdurrahman b. Ebu Bekir ona şöyle çıkmıştı. “Ebu Bekir’in sünneti hiç de böyle değildi. O aile ve akrabalarına değil, Beni Adiy’den bir adama (Ömer Radıyallahu Anha) bıraktı. Çünkü onun ehil olduğunu düşünüyordu. Senin yaptığın ancak Bizans sünnetidir.”

Abdullah b. Ömer ise Muaviye’ye şöyle tepki vermişti. “Senden önceki halifelerin de çocukları vardı. Senin oğlun onların oğullarından daha hayırlı değil. Senin çocuğun hakkında düşündüğünü onlar çocukları hakkında düşünmediler. Bilakis onlar hayırlının kim olduğunu bildikleri için Müslümanları bu hususta serbest bıraktılar.”

İbn Kesir şunu söylemektedir. “Babası hayattayken Yezide beyat alındığında Hüseyin b. Ali, İbn Zübeyr, Abdurrahman b. Ebu Bekir, İbn Ömer ve İbn Abbas beyat etmeyi reddetmişlerdi.”

Dolayısıyla Müslümanlarda İslami yönetim tasavvuru net olması gerekir ki, o kesinlikle krallık-monarşi değildir. İslam ne krallığı ne de onun benzeri bir modeli asla onaylamaz.

Krallık modelinde yönetim verasetle intikal eder. Oğullar babalarından mirası aldıkları gibi yönetimi devralırlar. Miras bırakmak, ancak özel mülkiyet kapsamında olan hususlarda olur. Kişi ailesine ve çocuklarına malını miras bırakır. Krallık modelinin özünde olan budur. Bu modelde otorite kral ve ailesinin mülküdür. Ya önceden tespit ile ya da saray entrikaları ve güç ile birinden ötekine geçer. İslami yönetim modelinde ise veraset yoktur. Bilakis ümmet rıza ve isteğiyle dilediğine yönetim işini teslim eder. İbn Hazm konuyla ilgili şunu söylemiştir.

“Müslümanlar arasında yönetimin veraset yoluyla el değiştirmesinin caiz olmadığı hususunda hiçbir ihtilaf yoktur.”

Keza krallık sisteminin özelliklerinden birisi de kralın hiçbir kimsenin sahip olmadığı imtiyazlara ve özel haklara sahip olmasıdır. Bu imtiyazlar ona hukukun üstünde bir statü vermektedir. Onu dokunulmaz hale getirmekte ve onu ümmetin sembolü haline getirmektedir.

İslam nizamında ise halifenin herhangi bir imtiyazı veya onun için özel bir hukuk söz konusu değildir. Ümmetin herhangi bir ferdinin hakları ne ise onun da hakları odur. O ne ümmetin mülkiyetine sahip olan fakat onu yönetmeyen bir sembol ve ümmetin mülkiyetine sahip ve onu dilediği gibi yöneten bir sembol değildir. Aksine o yönetim ve otorite hususunda ümmetin vekilidir. Allah'ın şeriatını tatbik etmesi için kendi rızasıyla yöneticiyi ümmet seçer ve ona beyat eder. Ve yönetici tüm icraatlarında, kanunlaştırma faaliyetlerinde, ümmetin işlerinin ve maslahatlarının idaresinde şeri hükümlerle kayıtlıdır.

Dolayısıyla İslam'da veraset yönteminin olmamasının ötesinde İslam bu yöntemi, bu yöntemle iktidarın el değiştirmesini kesinlikle reddetmekte ve iktidarın el değiştirme yöntemini ümmetin rızası ve seçimiyle gerçekleştirecek beyatla sınırlandırmaktadır.

Maalesef râşid hilafet dönemi sonrasında yönetim alanında ümmetin bünyesine saltanat arızası sirayet etti. Bu sapma zamanla genişledi ve yönetim sadece belirli aile ve hanedanlıklara özgü bir olgu olarak kabul gördü. Uzun asırlar bu model kökleşti ve bir halifenin kardeşini, oğlunu veya başka herhangi birisini veliaht tayin etmesine alışıldı. Halife kardeşini vezir tayin ediyor, akrabalarını vali, ordu komutanı, yargı veya devletin diğer kurumlarına atıyordu.

Başka birçok etkenin de devreye girmesiyle ümmetin hayatında yaşanan bu sapsmalar ümmetin büyük bir çoğunluğunun karakteristiğini siyasi alanda bozdu. Bu sebeple yönetimde saltanat modeli normal karşılanır oldu. Ve bu model, iktidarın istikrarını temin etmek için çağdaş, realist, makbul bir tarihi uygulama olarak görüldü. Daha ötesi bu model toplumsal ve siyasi hayatta devleti bir ailenin mülkü olarak görme seviyesine kadar ulaştı.

Örneğin bazıları bazı ülkeleri tanımlarken “falan oğlu falanın ülkesi” şeklinde bir tanımlama yapar hale geldi. Artık bu ülkelerde yönetimin babadan oğula veya kardeşine intikal etmesi sıradan bir hadise haline geldi. Hatta imtiyazlar kral ailesinin tüm çocuklarını kapsayacak şekilde genişledi. Ve yönetim ile otoritenin özel mülkleri olduğunun göstergesi sayılabilecek nice hadiseler...

Bütün bunlardan dolayı ve yakında kurulacak hilafetin nübüvvet modeli üzere olması için kesinlikle “otoritenin ümmete ait olduğu” prensibinin netleştirilmesi gerekir. Tarihte olduğu gibi yönetimin belirli hanedanlıkların elinde temerküz ettiği bu modeli tekrar yaşatmaya dönük en ufak bir ima karşısında bile aşırı hassasiyet göstermek ve bunun önünü almak için ağır ve güçlü tedbirler almak elzemdir. Örneğin yönetime talip olan adaylara, üst düzey devlet görevlerine akrabalarını atamama gibi kriterler getirilmelidir. Şeriata muhalif olmayan bu kriterler caizdir ve insanların bu tür şartlar koşma hakları vardır.

Sonuç olarak ve özetle şunları söylemek istiyorum: Arzuladığımız ve kurulması için mücadele verdiğimiz hilafet sisteminde halife şeriatı tatbik etme hususunda ümmetin naibidir. Halife, ümmetin iradesiyle seçtiği bir kişidir. Beyat, yönetici ile tokalaşma merasimi değil, halifeyi seçmenin yegâne yoludur. Yöneticinin akrabalarının hiçbir ayrıcalığı ve hiçbir nüfuzu yoktur. Ve bu kişilerin devlet kurumlarında üst düzey makamlarda yerleri yoktur. Devlet ümmetin devletidir, falanın oğlu falanın devleti değildir.